

„Gotovo vzel si jo domá,
Zavrne mati sinčeka,
„Kakó bi le podoba ta
V dobrávo gosto sama šla?“

Na kraj prigodbe čudne te
Mars'kteri romat, molit gre;
Kapelico sozidajo,
Podobo v njo postavijo.

In mati zopet spravi jo,
Zaklene skrbno v skrinjico,
Prepričati se dalje če,
Al kaj resnice v temu je!

Marije čast se tù glasi,
Pomoči mnoge Bog deli.
In kmalu še postavijo
Prijazno cerkev romarsko.

Pastirček zjutraj v gozdu spet
Podobo najde kakor pred;
Domóv hiti z ovčicami,
Pokaže spet jo materi.

Iz daljnih krajev sem ljudjé
K Mariji v cerkev to hité,
In tudi še današnji dan
Ta sveti kraj je dobro znan.

In mati zló prestraši se,
Ko zvé, da to resnica je,
Verjame vse, in iz srcá
Časti Marijo in Bogá.

Tù starih sedem lip je še,
Mogočno so izraščene,
Na njih pa ptičice pojó,
Mariji hvalo, čast dajó.

Od bližnjih krajev in drugód,
Ljudjé gredó sem božjo pot,
Marija mila Dóbrovska
Pomoč in milost mnogim dá.

A. Praprotnik.



Naš kos.

(Črtica; spisal —è).

„Pleši, pleši črni kos,
Kak' bom plesal, ker sem bos.“
Národná.

Ko sva se jaz in pa moja sestra nekega poletnega predpóludne na hišnem pragu igrala, prikorakal je doli po cesti Šaškov Tine, kateri je služil pri starem Peretu za pastirja in se ustavil pri nama.

— Kaj pa je Tine, kaj? — poprašal sem ga, ko sem ga zagledal.

— Prinesel sem vama nekaj lepega — dejal je Tine kratko in se ozrl ponosno na zvezano rutico, katero je držal v roci.

— Pokaži, pokaži kaj si prinesel! — prosila ga je moja sestra.

— Hm, to se tako ne kaže — odrezal se je Tine. — V hišo pojdiva, tamkaj vama pokažem, kaj sem prinesel, — pristavil je važno.

— Ahà, tička ima, tička! vzkliknil sem jaz veselo, in pokazal dve vrsti belih zob, kakor da bi bil dobil od matere velik kos kruha, namazanega sè surovim maslom. In kar povlekla sva Tineta v hišo.

In nisem se varal. Ko je Tine počasi in resno odmotal svojo rutico, ostal mu je v roci mlad, rumenokljuni kos.

— Ujél sem ga davi na paši — dejal je materi — pa sem si mislil, ej, kar sem k vam ga prinesem, otroci ga bodejo veseli, a njemu pa tudi ne bode slabo. Pa ga naučíte kako pesenco, taki ptiči se hitro kaj naučé, pa vas bode zabaval vedno sè svojim žvižganjem! —

Kdo je bil takrat srečnejši od mene in pa od mojih bratcev in sestic. To smo hiteli gori na podstrešje po staro kletko, katera je ondúkaj vže toliko časa čakala, da se vselí vánjo kak lehkokrili gospodič v črnej suknjici z velikimi okrajki in pa z dolgim repkom, kateri se bode po njej sprehajal od zore do mraka in žvižgal in prepeval vesele pésence. Sestrica preskrbela je drobnega, belega peska, s katerim smo posuli dno od kletke, manjši bratec prinesel je sveže vode a mati morala je hitro skuhati jajčece, katero smo drobno zrezali in ga dali malemu gostu, ki je nemirno skaketel v novej, za njega izvestno nenavadnej hišici. — To smo ga gledali! Bil je tako praznično oblečen — ves v črnej obleki — glavico okrašal mu je lepo rumeni kljunček, a ono dvoje živih očesec gledalo nas je takó mило, da smo ga bili vsi veseli. Ej, takrat bi nas ne bila zvalila nobena igrača od kletke, stali smo seveda ne prav blizu, ker je bil ptiček plašen, vender takó, da smo ga vsi dobro videli in vsak izmej nas je na ptičku nekaj novega opazil, vsak je znal kaj svetovati, kakó bi se ptičku najbolje postreglo.

Rumenokljuni ptiček privadil se je hitro kletke in tudi nas, saj smo mu stregli, da mu bolje nismo mogli. Dà, še celó ona jetrea, katere smo dobili vsacega dne pri mesarji za priklado, katere so bile meni najljubša jed in katere sem dobival vedno le jaz, kot najstarejši, še celó ona jetrea smo zrezali in postregli z njimi našemu ptičku. Da ste ga videli, kakó se je mašil z njimi! Od tedaj sem znal, da so jetrea res najboljša jed, ker jih je naš kosek takó rad jedel, ne zató, ker sem jih tudi jaz takó rad jedel, nego zato, ker so bila res dobra. Vidite in takó sem koseka ljubil, da sem mu srčno privoščil svojo najdražjo jed in mu nisem prav nič zavidal zaradi nje. In to je tudi nekaj!

Ko se je kosek povse udomačil pri nas in ko je dobro odrasel, moral je tudi on v šolo, kakor vi, mili moji prijateljčki. Dà, tudi on se je učil, a učitelj sem mu bil jaz, — ali nè, spreten učitelj? — — Seveda vi, mali moji čitateljčki — o jej, koliko lepega se vi v šoli učíte! Moliti, čitati, pisati, računati, peti, telovaditi in kdo vé, kaj še vse lepega in koristnega za vse vaše življenje. Ej, naš kosek se ni toliko učil, kakó bi tudi, ker kam bi neki spravil vse učenje, ker ima takó majhno glavo mnogo, mnogo manjšo od vaših zlatovlasih in črnovlasih glavie, mili moji poníglavčki! Vender učiti se je moral tudi on, a učil se je samó petja. Kaj bi mu pu tudi koristilo računanje, saj takó vé, koliko koščekov jetre ali kake druge slaščice mu zadostuje za zajutrek, koliko za kosilce in koliko za večerjo. A telovaditi je pa tudi znal, kakor malo kdo izmej vas! Da ste ga samó videli, kako spretno je skakal po kletki, — sedaj je bil na jednej šibici, katere smo mu nastavili po kletki, sedaj zopet na drugej, sedaj pri posodici za vodo, sedaj zopet pri posodici za hrano, sedaj je prebiral drobni pesek na podnožji kletke, sedaj zopet skočil na najvišjo šibico. Zatorej mu pač ni trebalo drugega učenja, nego to, da se izuči v petji. Res je znal vže po naravi nekoliko pésenc, saj je rojen pevec, vender to je bilo vse premalo za njegov izvanreden pevski dar. Postal sem mu toraj jaz učiteljem petja.

O jémína, kako sem premišljeval, katero pésenco naj ga najprej naučim. Hm, hm — mislil sem si ravno óno, katero smo otroci tako dobro znali, saj je ravno ona bila kosova. Tekel sem hitro k materi in jej zapél óno znano pésenco:

„Pleši, pleši črni kos!	Kje je tista vodica?
Kak' bom plesal, ker sem bos.	Golobčki so jo spili.
Kam si svoje črevlje dal?	Kje so tisti golobčki?
Stari babi sem prodál.	Na vejico so sedli.
Kaj ti je pa za nje dala?	Kje je tista vejica?
Debel'ga, mastnega prašiča.	Sekirca jo posekala.
Kam je ona črevlje dala!	Kje je tista sekirca?
V slamico jih zakopala.	Kovač jo je razkoval.
Kje je tista slamica?	Kje je tisti kovač?
V ogenjčku je pogorela.	V vodo skočil
Kje je tisti ogenjček?	Glavo zmočil.“
Vodica ga pogasila.	

Zaprosil sem tudi mater, da mi pové, če pésenco dobro pojem ali ne, da bi svojega kosa ne naučil kaj napačnega. Ker ni mogla moja dobra mati ničesar prigovoriti mojej péseni, hajde h kosu in začel se je poduk. Od sih dob glasilo se je po našej hiši neprestano veselo žvižganje, katero je naposled vsem neprijetno postalo, samó meni ne in mojemu kosu. Po cele ure presedel sem pri kletki in žvižgal, kolikor sem mogel. Moj kos je bil s prva res nekoliko trde glave, a vendar je naposled začel za menoj žvižgati, s početka bolj tiho, kasneje pa vedno glasneje in bolje pesenco, katero sem ga učil. To je bilo veselje, ko sem ga slišal prvič žvižgati, ravno tako, kakor sem mu žvižgal jaz. Držal se je modro in resno, kakor da žvižga po sekiricah, konec je malo po svoje zategnil, zletel na drugo šibico, obrnil se in potem okrenil svojo glavico ponosno k meni, češ: „Kaj nè, da znam?“ — In znal je, kaj bi tisto? — —

Vender, kaj je jedna pésenca takemu pevcu! Ko se je naučil: „Pleši, pleši črni kos,“ začela sva se učiti óno:

„Čuk se je oženil, trajlala, trajlala,
Čukovko oženil hopsasa, hopsasa“ itd.

Ko se je tudi to naučil v moje največje veselje, moral se je učiti „Napréj!“ In tudi to je takó rezal, da je bilo veselje, vendar samó prvo kitico, ker je to povse dosti za rodoljubnega kosa, a bilo je tudi za mene, ker jih takrat nisem niti jaz več znal. Kadar je bil posebno židane volje, takrat je pa vse tri pésenice skupaj zvezal, zmešal in zjediniil v jedno, katera se je glasila nekako takó-le:

„Pleši, pleši črni kos!
Trajlala, trajlala,
Naj puška govori — i — ij!“

in zategnil nazadnje in zapél najvišji glas, katerega je zmoglo njegovo pevsko grlo. To je bil ričet, kaj nè, prijateljčki moji?

Vsem se je omilil naš kosek. Polagoma se je udomačil; ko sem prišel h kletki, priskakal je prav blizu mene, jedel mi iz roke, a nikdar ni mu zmanjkalo

dobro volje. Vedno glasile so se iz njegovega grla one pésence, katere sem ga naučil jaz. Ko je pokrivala goré in poljé še bela snežena odeja, vže je začel žvižgati in nas tolažiti, da pride skoraj vesela vzpomlad, a pel je vse do jeseni. Tedáj zdelo se mi je, kakor da tudi on žaluje za lepimi poletnimi dnevi, ter tudi on čuti, da bode legla skoraj vsa narava v hladen, snežen grob. Le tedáj utihnile so tudi njegove pésence — — —

* * *

Minulo je leto, dve — — — Moj kosek bil je vedno jednak, vedno vesel in poln pevskega duhá. Jaz sem se sicer potegnil malo v višino. Ko smo se namreč otroci merili na meter, bil sem kaj ponosen, ker sem se jedino jaz mogel pohvaliti, da sem nadrasel meter za cela dva prsta in to je tudi nekaj mej otroci; ali, da-si sem bil vže tak korenjak, bila je moja glavica še vedno takó urejena, kakor pred dvema, tremi leti, še vedno sem živel jedino le za trato na konci naše vasi, za naše otročje igre, za dedekove pripovedke in za svojega — kosa.

Bilo je tam po velikej noči. Vse, vse je oživel. Vzpomlad se je vrnila, a s spomladjo tudi vse življenje v lepo, božjo naravo. Vaška traticea ni bila še nikdar takó živahna, kakor tedáj, mi otroci nismo skakali še nikoli tako veselo po cvetočih travnikih, kakor tedáj, še nikoli nismo takó kričali in se veselili lepega mladega življenja, kakor tedáj. In bilo je kakor da bi se z nami veselila vsa narava! Po travnikih, po livadah zvonili so zvončki, budile so se pisane cvetice iz dolgega spanja, a v gozdu oživel je vsak grmiček, vsako drevesce, ker je v vsakem grmičku, na vsakem drevesci prepeval veseli pevec, tu slavček, ondù seničica, tam zopet kos in pénica. In če so vsi ti pevci takó lepo prepevali, kako ne bi tudi moj kosek, ki je bil izučén pevec, pevec kakeršnih je malo, pevec od nog do glave.

Nekega takega veselega popóludne vrnil sem se sè svojo sestrico in z bratcem iz vaške tratice domóv, kjer smo se vsi otroci zbrali in igrali, da je bilo veselje. Prvo seveda, ko sem se vrnil, bilo mi je, da sem pogledal svojega kosa, saj sem tako delal vedno, kadar koli sem prišel domóv. Začudil sem se, da me ni pozdravil z veselo pésenco, nego, da je svojo črno suknjico tako nekako čudno našopiril — ves je bil nekako stisnen, glavico je klaverno pobesil, takó, da sem precej znal, da mu nekaj manjka. Imel je dobre hrane, imel je sveže vode, manjkalo mu ni ničesar, vender ni bil več óni veseli ptiček. Bolan je bil. Znete, da me je skrbelo, kaj bode z njim, vender mislil sem si, da mu bode skoraj odleglo, pa sem se umiril. Ali motil sem se. Drugi dan držal se je še bolj otožno, okusil ni ničesar, da-si mu sem stregel, kolikor sem znal in mogel. Popraševal sem svojo dobro mater in dobrega očeta, kaj naj storim, da odleže mojemu kosu, a zmajala sta oba z glavo — nista mi znala pomagati. Kaj sem hotel, žalosten sem gledal bolnega ptička. Ali kakó sem se prestrašil, ko sem ga našel tretje jutro doli na tleh v kletki, ko sem otrpnenega pevca zamán ogreval sè svojim dihanjem, ko se on ni hotel zbuditi, da-si sem ga klical in prosil. Žalosten kazal sem vsem mrtvega svojega ljubljenca, a hudo mi je bilo, kakor bi bil zgubil starega továriša in prijatelja. Nisem se mogel utolažiti.

Ker ni mogel nobeden zdravnik ničesar pomagati mrtvemu ptičku, hotel sem ga saj pokopati, kakor se spodobuje takemu pevcu. Vsi vaški otroci zbrali so se

onega popóldne pri nas. Moje sestrice in njih tovarišice splele so mnogo lepih venčkov, saj je bilo cvetic dosti, a jaz, napravil sem mu iz deščice lično tružico. Ko smo bili vsi gotovi, nametali smo v tružico mnogo pisanih cvetic, a na nje mrtvega kosa, potem zopet cvetic, a nazadnje pribili smo pokrovček. Tružico dejali smo na drugo večjo desko, katera je bila vsa okrašena z venci a to desko na dve paličici, kateri je držalo četvero mojih tovarišev in začel se je pomikati sprevod. Pred tružico stopale so tovarišice in nosile v rokah lepe venčke, za njimi stopali so nosci z dragim pokojnikom, a za njimi korakal sem počasi in žalostno jaz, moji bratec in sestrice, in potem paroma drugi pogrebei. Počasi pomikal se je sprevod dalje tjà na konec našega vrta, kjer je bila pod starim, košatim orehom izkopana jamica — grob našega koseka. To je bil žalosten prizor, ko smo spuščali nepozabljivega prijatelja v hladno zemljo! Vse cvetje pometali smo v grob, a potem je še vsak vrgel grudico zemlje na pokojnega koseka in marsikdo otrl si je sè solznih očesec svitlo solzico, saj je bilo vsacemu milo po nepozabljivem pevcu. In gróbek okrasili smo mu z zeleno ruševino, vsadili nekoliko cvetic in se potem žalostni vrnili vsak na svoj dom.

Še dolgo kasneje popravljali so moji bratec, sestrice in jaz ono mestice pod starim orehom, kjer je počival naš kosek. Kasneje, ko smo odrasli in se razkropili iz očetovske hiše po širocem svetu, zarasel se je sicer grobek, a vender še vedno, ko korakam mimo starega, košatega oreha, spomnim se onih lepih mladostnih dnij, katere sem preživel kot dete pri svojih dobrih roditeljih, spomnim se vseh dogodkov iz davno preteklega časa, dà, takrat spomnim se tudi našega veselega koseka, katerega smo pokopali nekdaj pod onim orehom — — —



Bodi pošten in resničen.

Deklico so poslali njeni ubožni stariši v mesto, da bi prodala ondú nekaj jajec. Izkupljeni denar je zavezala v robec, dejala ga v jerbas in se vrnila hitro domóv. Vže blizu doma hoče denar prešteti; ali o strah in gróza! v jerbasu ne najde niti robca niti denarjev. Izgubila je oboje, ko je hodila iz mesta proti domu. Kaj poreče uboga mati, ki denarja tako silno potrebuje? „Kako bode mati nejevoljna in huda, ko poizvé mojo nesrečo!“ Takó zdihuje in joka uboga deklica ter se vrne iskat izgubljenega denarja.

Komaj obhodi nekoliko pota, sreča jo gospod na konji, ki jo vpraša, čemu tako britko joka? Vzdihovaje mu pové svojo izgubo. Jezdec jej reče: „Glej, jaz sem našel tvoj robec blizu mesta; vzemi ga nazaj in se ne jokaj!“ Takó reče gospod in jej pomolí lep svilnat robec. Deklica pa ne seže po njem, temveč le zdihuje: „O Bog, ta ní moj robec; saj tacega jaz niti imela nisem. Moj robec je bil navaden robec in komaj par novcev vreden; imela sem pa v njem denar, s katerim bi se domá nekaj dni lahko preživel!“

„Vem to,“ reče jezdec; denar je izvestno tá-le, ki sem ga vzel iz robca in ga dejal v svoj žep.“ To rekši, zavije jeden zlat v svileni robec ter podá oboje